

KRZYSZTOF W. BARAN, BOLESŁAW M. ĆWIERTNIAK, ANDRZEJ DZIADZIO
ZBIGNIEW GÓRAL, JERZY ONISZCZUK, JAN PIĄTKOWSKI, ŁUKASZ PISARCZYK
MICHAŁ SKĄPSKI, JAKUB STELINA, ANDRZEJ M. ŚWIĄTKOWSKI
MONIKA TOMASZEWSKA, GERTRUDA UŚCIŃSKA, KRZYSZTOF WALCZAK
MIROŚLAW WŁODARCZYK, JERZY WRATNY, TERESA WYKA
ALINA WYPYCH-ŻYWICKA, MARCIN ZIELENIECKI

SYSTEM PRAWA PRACY

TOM V

ZBIOROWE PRAWO PRACY

REDAKCJA NAUKOWA

KRZYSZTOF W. BARAN

LEX

a Wolters Kluwer business

KRZYSZTOF W. BARAN, BOLESŁAW M. ĆWIERTNIAK, ANDRZEJ DZIADZIO
ZBIGNIEW GÓRAL, JERZY ONISZCZUK, JAN PIĄTKOWSKI, ŁUKASZ PISARCZYK
MICHAŁ SKĄPSKI, JAKUB STELINA, ANDRZEJ M. ŚWIĄTKOWSKI
MONIKA TOMASZEWSKA, GERTRUDA UŚCIŃSKA, KRZYSZTOF WALCZAK
MIROŚLAW WŁODARCZYK, JERZY WRATNY, TERESA WYKA
ALINA WYPYCH-ŻYWICKA, MARCIN ZIELENIECKI

SYSTEM PRAWA PRACY

TOM V

ZBIOROWE PRAWO PRACY

REDAKCJA NAUKOWA

KRZYSZTOF W. BARAN

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2014

Wydawca
Magdalena Stojek-Siwińska

Redaktor prowadzący
Joanna Maź

Opracowanie redakcyjne
Katarzyna Rybczyńska

Łamanie
Andrzej Gudowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2014

ISBN: 978-83-264-4411-1

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

O AUTORACH

prof. dr hab. Krzysztof W. Baran

Wykładowca w Katedrze Prawa Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego. Autor lub współautor około dwustu publikacji naukowych z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, w tym kilkunastu monografii, komentarzy i podręczników.

dr Bolesław M. Ćwiertniak

Profesor Wyższej Szkoły „Humanitas” w Sosnowcu; dyrektor Instytutu Administracji i Prawa; wykładowca w Studium Podyplomowym Prawa Pracy Uniwersytetu Jagiellońskiego; sekretarz Naukowy Komisji Nauk Prawnych i Ekonomicznych Polskiej Akademii Nauk Oddział Katowice. Autor ponad stu prac naukowych poświęconych głównie teoretycznym zagadnieniom prawa pracy oraz stosunkom zatrudnienia w administracji publicznej.

dr hab. Andrzej Dziadzio

Profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego; historyk prawa; wykładowca w Katedrze Powszechnej Historii Państwa i Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego. Specjalizuje się w historii ustroju i prawa sądowego w Europie. Autor kilku monografii oraz kilkudziesięciu artykułów opublikowanych w polskich i zagranicznych czasopismach naukowych.

prof. dr hab. Zbigniew Góral

Kierownik Katedry Prawa Pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego; prorektor tego Uniwersytetu. Głównym przedmiotem jego zainteresowań są zagadnienia dotyczące bezrobocia, prawa urzędniczego oraz zbiorowego prawa pracy. Autor lub współautor ponad stu opracowań, w tym kilkunastu książek.

prof. dr hab. Jerzy Oniszczyk

Profesor zwyczajny w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Autor ponad dwudziestu książek i ponad stu artykułów w większości poświęconych problematyce orzeczniczej Trybunału Konstytucyjnego, zagadnieniom ogólnoprawoznaczym, a także prawom socjalnym.

dr Jan Piątkowski

Wykładowca w Katedrze Prawa Pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu. Zainteresowania badawcze koncentruje wokół spraw związanych z funkcjonowaniem zbiorowego prawa pracy, a zwłaszcza z działalnością zakładowych organizacji związkowych. Ekspert i doradca w sprawach z zakresu prawa pracy. W dorobku posiada kilkanaście książek oraz inne publikacje naukowe.

dr hab. Łukasz Pisarczyk

Profesor w Katedrze Prawa Pracy i Polityki Społecznej na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego; kierownik Poddyplomowego Studium Prawa Pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

dr hab. Michał Skąpski

Profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu i Uniwersytetu Szczecińskiego; kierownik Katedry Prawa Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytetu Szczecińskiego. Autor kilkudziesięciu publikacji naukowych, w tym monografii, studiów, artykułów, komentarzy i glos poświęconych teoretycznym zagadnieniom prawa pracy, indywidualnym i zbiorowym stosunkom pracy oraz prawnej regulacji rynku pracy.

dr hab. Jakub Stelina

Profesor Uniwersytetu Gdańskiego; kierownik Katedry Prawa Pracy oraz dziekan Wydziału Prawa i Administracji tego Uniwersytetu; członek Rady Legislacyjnej przy Prezesie Rady Ministrów. Autor wielu publikacji z zakresu prawa pracy, prawa urzędniczego i prawa zabezpieczenia społecznego.

prof. dr hab. Andrzej M. Świątkowski

Kierownik Katedry Prawa Pracy i Polityki Społecznej Uniwersytetu Jagiellońskiego; profesor Jean Monnet europejskiego prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

dr hab. Monika Tomaszewska

Profesor w Katedrze Prawa Pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego. Specjalizuje się w transgranicznych stosunkach pracy oraz problemach kolizyjnoprawnych. Stale współpracuje z Krajową Szkołą Sądownictwa i Prokuratury. W czasie funkcjonowania Centrum Europejskiego na Uniwersytecie Gdańskim sprawowała w nim funkcję Kierownika Ośrodka Dostosowań Prawnych. Autorka blisko czterdziestu publikacji z zakresu międzynarodowego, europejskiego i morskiego prawa pracy.

dr hab. Gertruda Uścińska

Profesor w Zakładzie Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych Uniwersytetu Warszawskiego. Specjalizuje się w porównawczej analizie z zakresu pracy i zabezpieczenia społecznego. Kierownik i ekspert w międzynarodowych programach badawczych z zakresu prawa do swobodnego przemieszczania się osób i członków ich rodzin w Unii Europejskiej. Ekspert Komisji Europejskiej z zakresu prawa zabezpieczenia społecznego, prawa europejskiego, polityki społecznej. Członek Komitetu Nauk o Pracy i Polityce Społecznej Polskiej Akademii Nauk.

dr Krzysztof Walczak

Adiunkt na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego; wspólnik i konsultant w firmie prawniczej specjalizującej się w doradztwie z zakresu indywidualnego i zbiorowego prawa pracy; redaktor naczelny miesięcznika Monitor Prawa Praca. Znanca zagadnień polskiego oraz europejskiego prawa pracy, w tym zwłaszcza problematyki wynagradzania. Redaktor merytoryczny pierwszego internetowego komentarza do kodeksu pracy oraz autor ponad stu pięćdziesięciu publikacji książkowych i artykułów na temat polskiego i europejskiego prawa pracy.

dr hab. Mirosław Włodarczyk

Profesor Uniwersytetu Łódzkiego; kierownik Katedry Prawa Ubezpieczeń Społecznych i Polityki Społecznej oraz kierownik Zakładu Prawa Rynku Pracy w Katedrze Prawa Pracy Uniwersytetu Łódzkiego. Specjalista w dziedzinie indywidualnego i zbiorowego prawa pracy oraz prawa rynku pracy. Autor ponad pięćdziesięciu publikacji naukowych dotyczących zatrudniania młodocianych, źródeł prawa pracy, podmiotów i treści prawa stosunku pracy oraz regulacji prawnych rynku pracy.

prof. dr hab. Jerzy Wratny

Zatrudniony w Instytucie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk oraz w Instytucie Pracy i Spraw Socjalnych w Warszawie. Specjalizuje się w zbiorowym oraz europejskim prawie pracy. W latach 2002–2006 był członkiem rządowej Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Pracy. Autor licznych opracowań z dziedziny prawa pracy oraz dziedzin pokrewnych.

dr hab. Alina Wypych-Żywicka

Profesor w Katedrze Prawa Pracy Uniwersytetu Gdańskiego. Specjalizuje się w problematyce ustania stosunku pracy, urlopach wypoczynkowych, klauzulach generalnych i wykładni. W ostatnim

czasie podjęła badania nad rentą rodzinną, zasadami ubezpieczeń społecznych i konstrukcją ryzyk zabezpieczenia społecznego. Autorka kilkudziesięciu opracowań, w tym książek, artykułów, glos z zakresu prawa pracy i zabezpieczenia społecznego.

dr hab. Teresa Wyka

Profesor Uniwersytetu Łódzkiego i Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie; kierownik Zakładu Prawa Ochrony Pracy w Katedrze Prawa Pracy Uniwersytetu Łódzkiego i Katedry Prawa Pracy w Akademii Leona Koźmińskiego; członek Łódzkiego Towarzystwa Naukowego; prodziekan Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Jej główne zainteresowania badawcze koncentrują się wokół prawnych zagadnień bezpieczeństwa i ochrony zdrowia zatrudnionych w zakresie indywidualnego i zbiorowego prawa pracy, ochrony danych osobowych w stosunkach pracy oraz aksjologii prawa pracy. Autorka kilkudziesięciu publikacji naukowych, w tym monografii, komentarzy i artykułów z zakresu prawa pracy.

dr hab. Marcin Zieleniecki

Profesor Uniwersytetu Gdańskiego i Instytutu Ekonomicznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu; pracownik Katedry Prawa Pracy na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego; ekspert NSZZ „Solidarność”; członek Zarządu Głównego Polskiego Stowarzyszenia Ubezpieczenia Społecznego. Stypendysta Instytutu Maxa Plancka – Zagranicznego i Międzynarodowego Prawa Socjalnego w Monachium. Zakres jego zainteresowań naukowych obejmuje problematykę prawa ubezpieczeń społecznych, w tym świadczeń emerytalnych i rentowych oraz prawa pracy, w tym zbiorowego prawa pracy.

SPIS TREŚCI

SŁOWO WSTĘPNE	21
ROZDZIAŁ 1	
Pojęcie i definiowanie zbiorowego prawa pracy	25
1.1. Uwagi wstępne	25
1.2. O pojęciu „zbiorowego prawa pracy”	28
1.3. O definiowaniu „zbiorowego prawa pracy”	42
1.4. O ocenach doktrynalnych definicji „zbiorowego prawa pracy”	51
ROZDZIAŁ 2	
Zarys historii rozwoju zbiorowego prawa pracy	59
2.1. Uwagi wstępne	59
2.2. Ewolucja zbiorowego prawa pracy do 1914 r.	61
2.2.1. Kraje Europy kontynentalnej	61
2.2.2. Anglia	68
2.2.3. Stany Zjednoczone	71
2.2.4. Początki układów zbiorowych pracy	73
2.3. Zbiorowe prawo pracy w okresie międzywojennym (1918–1939)	76
2.3.1. Konstytucyjne gwarancje prawa tworzenia koalicji i zrzeszania się oraz prawo do strajku	76
2.3.2. Układy zbiorowe pracy	82
2.4. Kierunki rozwoju zbiorowego prawa pracy po 1945 r.	87
2.4.1. Wolność zrzeszania się w związki zawodowe oraz prawo do strajku	87
2.4.2. Układy zbiorowe pracy w państwach komunistycznych	91
2.5. Podsumowanie	93
ROZDZIAŁ 3	
Polityka społeczna a zbiorowe prawo pracy	97
3.1. Uwagi wstępne	97
3.2. Wspólne cechy polityki społecznej i zbiorowego prawa pracy	101
3.3. Związki o charakterze strukturalnym	103
3.4. Aksjologiczne uwarunkowania polityki społecznej i zbiorowego prawa pracy	111

3.5. Prawo jako instrument realizacji polityki społecznej i kształtowania jej treści	116
3.6. Niedoskonałości zbiorowego prawa pracy w rozwiązywaniu kluczowych problemów rynku pracy i polityki społecznej.....	119
ROZDZIAŁ 4	
Funkcje zbiorowego prawa pracy.....	129
4.1. Uwagi wstępne.....	129
4.2. Funkcja ochronna zbiorowego prawa pracy	130
4.3. Funkcja organizatorska zbiorowego prawa pracy.....	137
4.4. Funkcja ireniczna zbiorowego prawa pracy.....	144
4.5. Funkcja rozdzielcza zbiorowego prawa pracy	148
4.6. Funkcja porządkowa zbiorowego prawa pracy.....	152
ROZDZIAŁ 5	
Międzynarodowe zbiorowe prawo pracy	157
5.1. Uwagi wstępne.....	157
5.2. Rola przedstawicieli partnerów społecznych w działalności MOP	161
5.3. Mechanizmy kontroli przestrzegania konwencji MOP.....	165
5.4. Konwencje i zalecenia MOP dotyczące zbiorowego prawa pracy	169
5.5. Prawa i wolności związkowe w dokumentach Organizacji Narodów Zjednoczonych.....	197
5.6. Prawa i wolności związkowe w konwencjach Rady Europy.....	200
5.7. Zbiorowe prawo pracy w aktach Unii Europejskiej.....	210
ROZDZIAŁ 6	
Pojęcie wolności związkowej.....	223
6.1. Założenia metodologiczne.....	223
6.2. Ewolucja wolności związkowej w Polsce w okresie zaborów i międzywojennym	225
6.3. Ewolucja wolności związkowej w prawie międzynarodowym.....	228
6.4. Wolność związkowa jako kategoria praw człowieka, prawo podstawowe i zasada ogólna.....	241
6.5. Wolność związkowa w aspekcie konstytucyjnym	244
6.6. Funkcje wolności związkowej.....	250
ROZDZIAŁ 7	
Wolność zrzeszania w organizacjach związkowych i organizacjach pracodawców	253
7.1. Prawo koalicji jako przejaw wolności związkowej.....	253
7.2. Powszechny charakter prawa koalicji.....	256
7.3. Charakterystyka zakresu przedmiotowego prawa koalicji.....	257
7.4. Treść prawa koalicji	261
7.4.1. Prawo do swobodnego tworzenia (zakładania) związku zawodowego i organizacji pracodawców	261
7.4.2. Wymogi prawne przy założeniu związku zawodowego i organizacji pracodawców.....	262

7.4.2.1. Wymóg minimalnej liczby członków założycieli ...	262
7.4.2.2. Treść statutu	265
7.4.2.3. Data powstania organizacji i rozpoczęcia działalności	269
7.4.2.4. Procedura rejestracyjna związku	273
7.4.3. Prawo do swobodnego przystępowania	275
7.5. Charakterystyka zakresu podmiotowego prawa koalicji	277
7.5.1. Uwagi wstępne	277
7.5.2. Wolność koalicji ludzi pracy	281
7.5.3. Wolność koalicji pracodawców	285
7.6. Ograniczenia i wyłączenia prawa koalicji w sektorze publicznym	287
7.6.1. Żołnierze zawodowi	292
7.6.2. Policjanci oraz służby porządku i bezpieczeństwa wewnętrznego	294
7.6.3. Sędziowie sądów powszechnych i sędziowie Trybunału Konstytucyjnego	295
7.6.4. Wyłączenia podmiotowe sformułowane w przepisach Konstytucji RP	297
7.6.5. Modyfikacje prawa koalicji w odrębnych przepisach ustawowych	297

ROZDZIAŁ 8

Autonomia organizacji partnerów społecznych (związków zawodowych i organizacji pracodawców)	299
8.1. Pojęcie i komponenty autonomii	299
8.2. Samorządność organizacji partnerów społecznych	312
8.2.1. Prawo związków zawodowych i organizacji pracodawców uchwalania statutów i regulaminów oraz podejmowania uchwał	312
8.2.2. Prawo członków związków zawodowych i organizacji pracodawców swobodnego wybierania przedstawicieli i władz	318
8.2.2.1. Prawo organizacji partnerów społecznych do ustalenia procedur elekcyjnych	318
8.2.2.2. Prawa wyborcze w organizacjach partnerów społecznych	320
8.2.2.3. Obowiązek uczestniczenia w wyborach	323
8.2.2.4. Granice uprawnień kontrolnych władz publicznych	323
8.2.3. Prawo związków zawodowych do organizowania i sprawowania administracji związkowej	327
8.2.3.1. Zarządzanie sprawami personalnymi	327
8.2.3.2. Zarządzanie finansami	329
8.2.4. Prawo związków zawodowych do swobodnego planowania i prowadzenia działalności	334
8.2.4.1. Zasady ogólne	334
8.2.4.2. Polityczna aktywność związków zawodowych	334

8.2.5. Prawo organizacji partnerów społecznych do tworzenia federacji i konfederacji i przystępowania do organizacji międzynarodowych	337
8.2.5.1. Prawo zakładania federacji i konfederacji.....	337
8.2.5.2. Prawo przystępowania do federacji i konfederacji.....	339
8.2.5.3. Prawo organizacji partnerów społecznych zrzeszania się w organizacjach międzynarodowych	340
8.2.5.4. Prawne następstwa międzynarodowej afiliacji partnerów społecznych	341
8.3. Niezależność od ingerencji w autonomię związkową przez organizację reprezentującą interesy partnera społecznego	343
8.4. Podsumowanie	346

ROZDZIAŁ 9

Reprezentacja związkowa interesów zbiorowości pracowników	347
9.1. Koncepcja prawna związkowej reprezentacji interesów i obrony praw pracowników	347
9.2. Podstawy i konstrukcja prawa związkowej reprezentacji interesów i praw pracowników	358
9.3. Przedstawicielstwo ustawowe związków zawodowych.....	372
9.4. Reprezentacja związkowa w perspektywie historycznej.....	380
9.5. Reprezentacja związkowa a reprezentatywność związków zawodowych w okresie decentralizacji układów zbiorowych pracy	387
9.6. Reprezentacja, reprezentatywność a pluralizm związkowy	394
9.7. Reprezentacja związkowa interesów zbiorowości pracowniczych w okresie kryzysu gospodarczego	399
9.8. Podsumowanie	401

ROZDZIAŁ 10

Kompetencje związków zawodowych.....	403
10.1. Pojęcie kompetencji związków zawodowych	403
10.1.1. Klasyfikacja kompetencji związków zawodowych	406
10.1.2. Podstawy prawne kompetencji związków zawodowych.....	408
10.1.3. Rodzaje kompetencji związków zawodowych	411
10.1.3.1. Współtworzenie powszechnego prawa pracy	411
10.1.3.2. Współtworzenie „swoistego” prawa pracy	418
10.1.3.3. Prawo do prowadzenia rokowań.....	428
10.1.3.4. Prawo prowadzenia sporów zbiorowych.....	431
10.1.3.5. Zajmowanie stanowiska w sprawach dotyczących zbiorowych interesów i praw pracowników	434
10.1.3.6. Zajmowanie stanowiska w indywidualnych sprawach pracowniczych.....	435

10.1.3.7. Kontrola i nadzór nad przestrzeganiem przepisów prawa pracy	437
10.1.3.8. Prawo do informacji.....	438
10.1.3.9. Uczestnictwo w organach parytetowych	441
10.1.3.10. Kompetencje związków zawodowych w indywidualnych sporach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych	442
10.1.3.11. Kompetencje socjalne związków zawodowych	443
10.1.3.12. Kompetencje w zakresie ułatwiania prowadzenia działalności związkowej	444
10.2. Kompetencje związków zawodowych w zakresie kształtowania wynagrodzeń i przyznawania innych świadczeń	448
10.2.1. Uwagi wstępne.....	448
10.2.2. Układy zbiorowe pracy jako podstawowa forma oddziaływania związków zawodowych w zakresie kształtowania wynagrodzeń i innych świadczeń.....	450
10.2.3. Rola związków zawodowych w wydawaniu regulaminów wynagradzania	455
10.2.4. Zakres przedmiotowy negocjacji płacowych.....	461
10.2.5. Podsumowanie	465
10.3. Kompetencje związków zawodowych w zakresie ochrony zdrowia i życia pracowników	468
10.3.1. Ochrona zdrowia i życia pracowników jako element treści indywidualnych i zbiorowych stosunków pracy	468
10.3.2. Pojęcie i rodzaje kompetencji związkowych służących ochronie zdrowia i życia pracowników	471
10.3.3. Kompetencje uzasadnione sprzecznością interesów pracowników i pracodawcy	473
10.3.3.1. Istota sprzeczności interesów w sferze ochrony zdrowia i życia pracowników	473
10.3.3.2. Kompetencje kontrolne	475
10.3.3.3. Kompetencje konfrontacyjne.....	481
10.3.4. Kompetencje uzasadnione niesprzecznością interesów pracowników i pracodawcy	486
10.3.4.1. Istota niesprzeczności interesów w sferze ochrony zdrowia i życia pracowników	486
10.3.4.2. Pojęcie i rodzaje kompetencji konsultacyjnych.....	487
10.3.4.3. Konsultacje niesformalizowane	489
10.3.4.4. Konsultacje sformalizowane	492
10.3.5. Podsumowanie	493
10.4. Kompetencje związków zawodowych w zakresie zakładowego funduszu świadczeń socjalnych oraz pracowniczych programów emerytalnych.....	494
10.4.1. Uwagi wstępne.....	494
10.4.2. Podstawy prawne i zasady tworzenia ZFŚS oraz PPE.....	494

10.4.3. Rola związków zawodowych w tworzeniu ZFŚS oraz PPE.....	495
10.4.3.1. Związki zawodowe a tworzenie ZFŚS.....	495
10.4.3.2. Związki zawodowe a tworzenie PPE.....	498
10.4.4. Zadania związków zawodowych na etapie funkcjonowania ZFŚS oraz PPE	501
10.4.4.1. Zadania związków zawodowych w zakresie ZFŚS	501
10.4.4.2. Zadania związków zawodowych w zakresie PPE	503
10.4.5. Podsumowanie	504
 ROZDZIAŁ 11	
Kompetencje organizacji pracodawców	507
11.1. Zakres zadań organizacji pracodawców a przypisywane im kompetencje	507
11.2. Kompetencje organizacji pracodawców w zakresie reprezentacji ich interesów.....	514
11.2.1. Uwagi wstępne.....	514
11.2.2. Zdolność układowa organizacji pracodawców.....	515
11.2.3. Zdolność do prowadzenia sporów zbiorowych	524
11.2.4. Reprezentacja interesów pracodawców w organach trójstronnych, wielostronnych i wobec organów państwa.....	528
11.3. Kompetencje organizacji pracodawców w zakresie obrony ich praw	533
 ROZDZIAŁ 12	
Spory zbiorowe	535
12.1. Ogólna charakterystyka sporów zbiorowych	535
12.1.1. Uwagi wstępne.....	535
12.1.2. Pojęcie i rodzaje sporów zbiorowych	538
12.1.2.1. Pojęcie sporu zbiorowego.....	538
12.1.2.2. Rodzaje sporów zbiorowych	544
12.1.3. Przedmiot sporu zbiorowego.....	547
12.1.3.1. Przedmiot sporu zbiorowego w ujęciu modelowym	547
12.1.3.2. Warunki pracy i płacy	551
12.1.3.3. Warunki świadczeń socjalnych	554
12.1.3.4. Prawa i wolności związkowe	556
12.1.4. Strony sporu zbiorowego	557
12.1.4.1. Uwagi wstępne	557
12.1.4.2. Strona pracownicza	559
12.1.4.3. Strona pracodawcza	563
12.2. Pokojowe (ireniczne) metody rozwiązywania sporów zbiorowych	566
12.2.1. Ogólna charakterystyka pokojowych metod rozwiązywania sporów zbiorowych.....	566

12.2.1.1.	Uwagi wstępne	566
12.2.1.2.	Międzynarodowe, europejskie i konstytucyjne standardy rozwiązywania sporów zbiorowych	570
12.2.1.3.	Ustawowa regulacja sporów zbiorowych.....	580
12.2.1.4.	Podstawowe zasady rozwiązywania sporów zbiorowych	585
12.2.2.	Powstanie sporu zbiorowego	591
12.2.2.1.	Uwagi wstępne	591
12.2.2.2.	Prawo zainicjowania sporu zbiorowego	592
12.2.2.3.	Obowiązek zachowania pokoju społecznego.....	595
12.2.2.4.	Wystąpienie związkowe	601
12.2.3.	Ustawowa procedura rozwiązywania sporów zbiorowych	606
12.2.3.1.	Uwagi wstępne	606
12.2.3.2.	Ustawowa procedura rozwiązywania sporów zbiorowych a zasada autonomii partnerów społecznych	607
12.2.3.3.	Ogólna charakterystyka obligatoryjnych etapów sporu zbiorowego.....	614
12.2.3.4.	Autonomiczne procedury rozwiązywania sporów zbiorowych.....	621
12.2.4.	Rokowania.....	622
12.2.4.1.	Uwagi wstępne	622
12.2.4.2.	Rozpoczęcie rokowań	623
12.2.4.3.	Przebieg rokowań.....	625
12.2.4.4.	Rokowania stron na innych etapach sporu zbiorowego.....	625
12.2.5.	Mediacja.....	626
12.2.5.1.	Uwagi wstępne	626
12.2.5.2.	Mediator	628
12.2.5.3.	Przebieg mediacji.....	633
12.2.5.4.	Strajk ostrzegawczy.....	636
12.2.5.5.	Ocena mediacji.....	640
12.2.6.	Porozumienie kończące spór zbiorowy.....	640
12.2.6.1.	Uwagi wstępne	640
12.2.6.2.	Charakter prawny porozumienia	641
12.2.6.3.	Zakres podmiotowy porozumienia	648
12.2.6.4.	Forma i treść porozumienia	649
12.2.6.5.	Protokół rozbieżności.....	664
12.2.7.	Arbitraż	665
12.2.7.1.	Uwagi wstępne	665
12.2.7.2.	Kolegia arbitrażu społecznego.....	667
12.2.7.3.	Postępowanie arbitrażowe	669
12.2.7.4.	Orzeczenie arbitrażowe.....	673
12.2.7.5.	Ocena postępowania arbitrażowego.....	676
12.2.8.	Zakończenie sporu zbiorowego w związku z procedurami pokojowymi	678
12.2.9.	Podsumowanie	680

12.3. Nieireniczne metody likwidowania sporów zbiorowych	682
12.3.1. Prawo do strajku i akcji protestacyjnej.....	682
12.3.1.1. Prawo do strajku jako forma prawa do oporu....	682
12.3.1.2. Godność jako źródło sprzeciwu. Sprawiedliwościowe uzasadnienie oporu i strajku	688
12.3.1.3. Liberalna wizja oporu a wolnościowy sens strajku	695
12.3.1.4. Strajk i inne formy oporu	698
12.3.1.5. Pojęcie i zakres prawa do strajku i innych akcji protestacyjnych. Ograniczenia prawa do strajku. Rodzaje strajków.....	718
12.3.1.6. Zakres przedmiotowy i podmiotowy prawa do strajku	731
12.3.1.7. Ograniczenie czasowe prawa do strajku	747
12.3.1.8. Rodzaje strajków i akcji protestacyjnych.....	751
12.3.1.9. Treść prawa do strajku	764
12.3.1.10. Zasady prowadzenia strajku	776
12.3.1.11. Status prawny pracownika w czasie strajku	785
12.3.1.12. Skutki naruszenia prawa w czasie strajku.....	789
12.3.2. Pozakarna odpowiedzialność za strajk i inną akcję protestacyjną	794
12.3.2.1. Uwagi wstępne	794
12.3.2.2. Pracownicza odpowiedzialność za strajk i inną akcję protestacyjną	797
12.3.2.3. Cywilnoprawna odpowiedzialność za strajk i inną akcję protestacyjną	805
12.3.3. Lokaut	813
12.3.3.1. Uwagi wstępne	813
12.3.3.2. Pojęcie i formy lokautu	814
12.3.3.3. Prawo pracodawcy do lokautu w ujęciu aksjologicznym, prakseologicznym i systemowym.....	822
12.3.3.4. Lokaut w polskim prawie pracy okresu międzywojnia.....	830
12.3.3.5. Lokaut w prawie międzynarodowym	831
12.3.3.6. Lokaut w prawie europejskim.....	834
12.3.3.7. Dopuszczalność stosowania lokautu w Polsce <i>de lege lata</i>	836
12.3.3.8. Proponowana regulacja lokautu w projekcie zbiorowego kodeksu pracy	845

ROZDZIAŁ 13

Partycypacja pracownicza	849
13.1. Pojęcie i rodzaje partycypacji pracowniczej	849
13.2. Partycypacja a charakter prawny stosunku pracy.....	851
13.3. Partycypacja bezpośrednia	852
13.4. Partycypacja przedstawicielska	854
13.5. Ideowe korzenie partycypacji	870

13.6. Geneza i rozwój partycypacji przedstawicielskiej.....	873
13.7. Partycypacja przedstawicielska w prawie międzynarodowym i europejskim.....	878
13.8. Instytucje partycypacji przedstawicielskiej w Polsce.....	891
13.9. Zarys problematyki partycypacji kapitałowej.....	904
ROZDZIAŁ 14	
Status prawny przedstawicieli pracowników	913
14.1. Uwagi wstępne.....	913
14.2. Ochrona gwarancji trwałości stosunku pracy przedstawicieli pracowników w prawie międzynarodowym	913
14.3. Ochrona gwarancji trwałości stosunku pracy przedstawicieli pracowników w systemie polskiego prawa pracy.....	916
14.3.1. Aspekt podmiotowy	916
14.3.2. Aspekt przedmiotowy	919
14.3.3. Charakter ochrony prawnej przedstawicieli pracowników	921
14.3.4. Aspekt temporalny.....	925
14.3.5. Ochrona trwałości stosunku pracy a zwolnienia grupowe.....	926
14.3.6. Aspekt proceduralny	928
14.4. Ułatwienia działalności przedstawicieli pracowników w prawie międzynarodowym.....	930
14.5. Ułatwienia działalności przedstawicieli pracowników w systemie polskiego prawa pracy	932
ROZDZIAŁ 15	
Dialog społeczny.....	945
15.1. Zagadnienia terminologiczne	945
15.2. Geneza pojęcia „dialog społeczny” oraz jego uwarunkowania międzynarodowe	953
15.3. Dialog społeczny w Polsce w okresie demokracji ludowej	961
15.4. Dialog społeczny w Polsce po 1989 r. od strony instytucjonalnej	964
15.5. Dialog społeczny w procesie tworzenia prawa.....	970
15.6. Dialog społeczny na rynku pracy.....	972
15.7. Dialog społeczny w zakresie bhp	973
15.8. Uczestnictwo przedstawicieli partnerów społecznych w nadzorze instytucji publicznych	975
15.9. Dialog społeczny na poziomie zakładu pracy.....	976
15.10. Podsumowanie	978
ROZDZIAŁ 16	
Zwolnienia z przyczyn niedotyczących pracowników.....	979
16.1. Uwagi wstępne.....	979
16.2. Zwolnienia grupowe	981
16.2.1. Przesłanki warunkujące uznanie zwolnień za grupowe.....	981
16.2.2. Zawiadomienie i konsultacja zamiaru zwolnień grupowych.....	988

16.2.2.1. Uwagi wstępne	988
16.2.2.2. Podmioty biorące udział w konsultacji zamiaru przeprowadzenia zwolnień grupowych	990
16.2.2.3. Przedmiot konsultacji	1003
16.2.2.4. Kryteria doboru pracowników do zwolnienia grupowego.....	1008
16.2.3. Powiadomienie organu publicznego	1013
16.2.4. Porozumienie w sprawie zwolnień grupowych.....	1014
16.2.4.1 Tryb zawarcia porozumienia	1014
16.2.4.2. Termin prac nad porozumieniem i jego treść	1020
16.2.5. Regulamin zwolnień grupowych – tryb wydania i zakres przedmiotowy.....	1024
16.2.6. Charakter prawny porozumienia i regulaminu zwolnień grupowych	1028
16.2.7. Notyfikacja zwolnień grupowych.....	1030
16.2.8. Zakres ochrony szczególnej przy zwolnieniach grupowych.....	1031
16.3. Zwolnienia indywidualne	1038
16.3.1. Warunki kwalifikujące zwolnienie jako „indywidualne”	1038
16.3.2. Tryb zwolnień indywidualnych i szczególna ochrona trwałości stosunku pracy	1042
16.4. Odprawa pieniężna w związku z ustaniem stosunku pracy w trybie zwolnień grupowych.....	1049
16.5. Uprawnienie pracownika do ponownego zatrudnienia.....	1057
16.5.1. Uwagi wstępne.....	1057
16.5.2. Próba określenia charakteru nakazu ponownego zatrudnienia z art. 9 u.z.g.	1059
16.5.3. Przesłanki ograniczające pracodawcę w doborze pracownika przy ponownym zatrudnieniu	1065
16.6. Roszczenia pracownika w związku z naruszeniem przepisów ustawy o zwolnieniach grupowych przy rozwiązywaniu stosunku pracy.....	1069

ROZDZIAŁ 17

Zbiorowe prawo pracy w sferze publicznej	1075
17.1. Uwagi wstępne.....	1075
17.2. Prawo zrzeszania się w związkach zawodowych.....	1080
17.2.1. Geneza i ewolucja	1080
17.2.2. Prawo międzynarodowe.....	1085
17.2.3. Prawo koalicji na gruncie obowiązującego prawa polskiego	1090
17.3. Problem pracodawców i reprezentacji pracodawców a zbiorowe prawo pracy w sferze publicznej.....	1100
17.4. Układy zbiorowe pracy w sferze publicznej.....	1102
17.5. Rozwiązywanie sporów zbiorowych pracy w sferze publicznej	1110

ROZDZIAŁ 18

Wymiar sprawiedliwości w zbiorowym prawie pracy	1119
18.1. Wymiar sprawiedliwości a spory o interesy	1119
18.2. Wymiar sprawiedliwości a odpowiedzialność karna i cywilna za akcje zbiorowe	1121
18.3. Prawo do sądu w sprawach z zakresu zbiorowego prawa pracy.....	1124
18.4. Powództwo o ustalenie w sprawach z zakresu zbiorowego prawa pracy	1132
18.5. Podsumowanie	1141

ROZDZIAŁ 19

Odpowiedzialność karna w zbiorowym prawie pracy	1143
19.1. Uwagi wstępne.....	1143
19.2. Przepiępstwa przeciwko prawu koalicji	1149
19.3. Przepiępstwa przeciwko prawu do prowadzenia sporu zbiorowego pracy i prawu do strajku.....	1157
19.4. Wykroczenia przeciwko prawu do informacji i konsultacji.....	1160
19.5. Postępowanie w sprawach o przepiępstwa oraz wykroczenia przeciwko zbiorowym prawom pracowników	1165
19.6. Podsumowanie	1168
WYKAZ SKRÓTÓW.....	1171
INDEKS RZECZOWY	1177

SŁOWO WSTĘPNE

W roku 2014 mija dwadzieścia pięć lat od rozpoczęcia w Polsce procesów transformacji ustrojowej. Przejście od gospodarki centralnie sterowanej w kierunku społecznej gospodarki rynkowej radykalnie zmieniło funkcjonowanie stosunków przemysłowych. Ukształtowany w ramach Okrągłego Stołu pluralistyczny model zbiorowych stosunków pracy wymaga po ćwierćwieczu w warunkach posttransformacyjnych ze strony doktryny prawa pracy głębszej refleksji.

System zbiorowego prawa pracy może być rozmaicie pojmowany – albo jako ogół norm prawnych regulujących relacje kolektywne w stosunkach przemysłowych, albo jako ogół norm prawnych i postanowień. W tej drugiej formule ma on z natury rzeczy charakter otwarty. Niestety w tym szerszym ujęciu nauce prawa pracy nadal brakuje wystarczająco precyzyjnych instrumentów badawczych oraz reprezentatywnych źródeł, stąd też w tym opracowaniu uwaga autorów została skoncentrowana na regulacjach ściśle normatywnych. Jego koncepcja zakłada kompleksowe określenie zasadniczych konturów zbiorowego prawa pracy, w warunkach atrofii i partykularyzmu ustawodawstwa pracy. Celem pracy jest uporządkowanie i delimitacja zarówno w sferze pojęciowej, jak i instytucjonalnej tej złożonej materii. U podstaw tych działań legło aprioryczne założenie oparte na idealistycznej teorii nauki, że pomiędzy normami danego systemu nie powinno być sprzeczności, a jeśli zostaną ujawnione, to zadaniem doktryny jest usunięcie istotnych antynomii prawnych. Uwaga ta jest doniosła zwłaszcza na pograniczu indywidualnego i zbiorowego prawa pracy.

Ten ostatni dział prawa pracy podlega szczególnej silnej kinetyce procesów społecznych. Zwłaszcza dynamika relacji zachodzących pomiędzy reprezentującymi pracowników związkami zawodowymi i organami partycypacyjnymi a pracodawcami i skupiającymi ich organizacjami oraz między tymi podmiotami a organami władzy i administracji publicznej generuje rozmaite napięcia i konflikty, mające nie tylko kontekst socjalno-ekonomiczny, ale wielokroć także polityczno-medialny. Żywiotowo kształtujące się procesy społeczne mogą w istotnym wymiarze dysfunk-

cyjonalizować stosunki przemysłowe. Obowiązujące regulacje prawne cechuje w praktyce ograniczona użyteczność w utrzymywaniu pokoju społecznego i homeostazy pomiędzy partnerami społecznymi.

Zgodnie z obecnym planem wydawniczym *System prawa pracy* ma składać się z siedmiu tomów:

- 1) *Część ogólna prawa pracy,*
- 2) *Indywidualne prawo pracy. Część ogólna,*
- 3) *Indywidualne prawo pracy. Część szczególna,*
- 4) *Indywidualne prawo pracy. Pozaumowne stosunki pracy,*
- 5) *Zbiorowe prawo pracy,*
- 6) *Procesowe prawo pracy,*
- 7) *Niepracownicze stosunki zatrudnienia.*

Wewnętrzna systematyka tomu V *Systemu prawa pracy* została oparta na dominujących w doktrynie zbiorowego prawa pracy konwencjonalnych kryteriach przedmiotowo-podmiotowych. Mam przy tym świadomość, że systematyka ta nie spełnia w pełnym wymiarze standardów wypracowanych w logice prawniczej. Jednakże i alternatywne opcje proponowane w tej materii nie mogą sobie rościć pretensji do pełnej zgodności z tymi kryteriami. Przyjmując klasyczny podział materii badawczej, kierowałem się przede wszystkim dyrektywami uniwersalizmu, komplementarności, sekwencyjności oraz kompatybilności wywodów dogmatycznych.

Prezentowane dzieło ma charakter syntetyzujący. Zaprezentowane w nim rozważania w swych założeniach zostały oparte na mechanizmach generalizacji cechujących się niekiedy wysokim poziomem ogólności. Zgodnie z przyjętymi założeniami badawczymi wywody zaprezentowane w tomie V *Systemu prawa pracy* cechują się przedmiotowo i podmiotowo wielowymiarowością. Podstawowe instytucje zbiorowego prawa pracy zostały w nim przedstawione wieloaspektowo, zgodnie z dyrektywą kompleksowości. Tęgo rodzaju ujęcie pozwala na analizę, także w wymiarze metateoretycznym, co niekiedy skutkuje jednak dyfuzją wywodów. Godzi się przy tym zaakcentować, że owa analiza nie jest prowadzona w oderwaniu od obowiązujących *de lege lata* regulacji normatywnych. Rozważania typu *sine ira et studio* dotyczą ważkich problemów praktycznych wyłaniających się we współczesnych zbiorowych stosunkach pracy.

W nauce prawa, co dobitnie dowiodła jej wielowiekowa historia i tradycja, niczego nie rozpoczyna się od początku i nigdy nie wypowiada się ostatniego słowa. Wyraźne są więc w tej książce ślady intelektualnego dziedzictwa minionych pokoleń wybitnych przedstawicieli prawa pracy. W prezentowanym dziele zgodnie z dyrektywą erudycyjności powołano elementarne i oryginalne opracowania stanowiące fundamenty doktry-

ny prawa pracy, pomijając te, które w ocenie autorów mają charakter od-
twórczy lub opisowy. Dlatego prezentowane opracowanie nie może być
traktowane jako przewodnik bibliograficzny.

Tom V *Systemu prawa pracy* jest pracą zbiorową, ale nie wspólną.
Zgodnie z dyrektywą autonomiczności wyrażone w nim zapatrywania au-
torów są wyrazem ich indywidualnych poglądów. W sposób samodzielny
decydowali oni o przedstawieniu problemów merytorycznych. Autorom,
którzy podjęli trud opracowania poszczególnych aspektów zbiorowego
prawa pracy, składam także tą drogą serdeczne podziękowania.

W założeniach dzieło to nie jest opracowane wyłącznie na potrzeby
doktryny prawa pracy, lecz kierowane jest także do przedstawicieli sze-
roko pojmowanej praktyki. Żywię przekonanie, że przedstawione w nim
analizy okażą się użyteczne w prowadzeniu racjonalnego dyskursu praw-
niczego w wielu środowiskach funkcjonujących w stosunkach pracy.

Kraków, 3 sierpnia 2013 r.

Krzysztof W. Baran

ROZDZIAŁ 1

POJĘCIE I DEFINIOWANIE ZBIOROWEGO PRAWA PRACY

Bolesław M. Ćwiertniak

1.1. UWAGI WSTĘPNE

Ponad trzydzieści lat minęło od reintrodukcji w doktrynie naszego prawa pracy pojęcia „zbiorowego prawa pracy”¹, a co za tym idzie, kolejnych pojęć ściśle z nim związanych, takich np. jak: „zbiorowe stosunki pracy”, „przedmiot”, „źródła zbiorowego prawa pracy”, „podmioty zbiorowych stosunków pracy” czy „podmioty zbiorowego prawa pracy”, jego funkcje, zasady, instytucje, „spory zbiorowe”. Podobny okres łączy się z próbami wyodrębniania zbiorowego prawa pracy jako działu prawa pracy, uznawanego za odrębną gałąź naszego systemu prawnego². Nie wiele zaś mniej lat dzieli chwilę obecną od wydania pierwszego podręcznika w całości poświęconego problematyce zbiorowego prawa pracy³.

¹ Por. w szczególności opracowania: T. Zieliński, *Idea zbiorowego prawa pracy w socjalistycznym porządku prawnym*, PiP 1980, z. 10; o uzasadnieniu prawa do strajku T. Zieliński, *Strajk (aspekty polityczno-prawne)*, PiP 1981, z. 4; W. Szubert, *Kierunki rozwoju zbiorowego prawa pracy*, PiP 1981, z. 6; J. Jończyk, *Zbiorowe stosunki pracy*, PiP 1981, z. 8.

² Piszę o tym szerzej B.M. Ćwiertniak, *Pojęcie i systematyka prawa pracy* (w:) *Zarys systemu prawa pracy*, t. I, *Część ogólna prawa pracy*, pod red. K.W. Barana, Warszawa 2010, szczególnie pkt 1.8 i 1.9, s. 59 i n., i powołana tam literatura przedmiotu.

³ Por. J. Jończyk, *Zbiorowe prawo pracy*, Wrocław 1983, *passim*. Rozważania tam zawarte autor ten inkorporował do swoich późniejszych podręczników prawa pracy; por. np. J. Jończyk, *Prawo pracy, Zbiorowe prawo pracy*, Warszawa 1995, s. 131–244. Zauważyć jednak można, że we wspomnianym okresie liczba „odrębnych” podręczników zbiorowego prawa pracy nie była zbyt duża. Por. K.W. Baran, *Zbiorowe prawo pracy. Zarys wykładu z kasusami*, Gdańsk–Kraków 1998; tenże, *Zbiorowe prawo pracy*, Kraków 2002, K. Walczak, *Zbiorowe prawo pracy. Aspekty prawa międzynarodowego, europejskiego i polskiego*, Warszawa 2004; E. Wronikowska, *Zbiorowe prawo pracy w zakładzie*, Warszawa 2007; E. Wronikowska, P. Nowik, *Zbiorowe prawo pracy*, Warszawa 2008. O wiele liczniejsze są tu komentarze do „zbiorowego prawa pracy” (nie mówiąc już o komentarzach do poszczególnych ustaw zaliczanych do prawa pracy).

Wspomniane okresy cechuje przy tym narastające zainteresowanie doktryny problematyką zbiorowego prawa pracy, znajdujące odbicie w różnego rodzaju publikacjach⁴: monografiach (zarówno indywidualnych, jak i zbiorowych), artykułach i studiach czy komentarzach, jak też udziale w prowadzonych pracach legislacyjnych⁵.

Można było zatem zasadnie oczekiwać, że zagadnienia pojmowania oraz definiowania zbiorowego prawa pracy staną się przedmiotem licznych opracowań, szczególnie je prezentujących i analizujących. Oczekiwania te były tym bardziej uzasadnione, że dyskusja nad pojmowaniem i definiowaniem zbiorowego prawa pracy, w aspektach teoretyczno-prawnych, po części także logicznych, została zapoczątkowana na przełomie wieków⁶. W jednym z opracowań z tego okresu wskazywałem też na wagę tych zagadnień dla zbiorowego prawa pracy, jak i dla prawa pracy jako całej gałęzi prawa: „Truizmem będzie stwierdzenie, że dla każdej szczegółowej nauki, jak też dla praktyki stosowania prawa, szczególne znaczenie mają zagadnienia wiążące się ze zdefiniowaniem pojęć dla danej dziedziny podstawowych. Wśród nich zaś na czoło wysuwa się samo zdefiniowanie danej gałęzi prawa, określenie jej zakresu,

⁴ W przeszłości ferowano oceny krytyczne stanu badań nad polskim zbiorowym prawem pracy. Przykładowo T. Zieliński pisał w 2000 r., że: „stan badań nad teorią tego prawa w ustroju opartym na społecznej gospodarce rynkowej jest niezadowolający. Brak jest nie tylko monografii poświęconej w całości instytucjom tego prawa (takiego np. formatu, jak w nauce niemieckiej), lecz nawet studiów wprowadzających w ogólną teorię prawa zbiorowych stosunków pracy” – cyt. T. Zieliński, *Pojęcie i przedmiot zbiorowego prawa pracy*, Toruń 2000, broszura z serii „Przemiany zbiorowego prawa pracy w Polsce”, s. 4. Por. też B.M. Ćwiertniak, *Z zagadnień definiowania „prawa pracy” i jego działów – uwagi na tle definiowania „zbiorowego prawa pracy” (w:) Prawo pracy. Zabezpieczenie społeczne (z aktualnych zagadnień)*, pod red. B.M. Ćwiertniaka, Opole 2001, s. 219 i n., szczególnie: s. 219–221 i powołana tam literatura.

⁵ Por. w szczególności prace kolejnych Komisji do spraw Reformy Prawa Pracy, następnie zaś Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Pracy, zwieńczone opracowaniem projektów dwóch kodeksów: kodeksu pracy oraz zbiorowego kodeksu pracy. O pracach tych Komisji por. m.in. M. Seweryński, *Problemy legislacyjne zbiorowego prawa pracy*, tamże, s. 381 i n. Problemom kodyfikacji prawa pracy poświęcono też obrady XVI Zjazdu Katedr oraz Zakładów Prawa Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gdańsku (19–21 września 2007 r.). Por. opracowania: L. Florek, *Kodyfikacyjne problemy prawa pracy (w:) Problemy kodyfikacyjne prawa pracy. Wybrane zagadnienia zabezpieczenia społecznego*, Gdańsk 2007, s. 7–22; W. Sanetra, *Niektóre sporne zagadnienia kodyfikacji prawa pracy*, tamże, s. 23 i n.; G. Goździewicz, *Czy należy kodyfikować zbiorowe prawo pracy w Polsce?*, tamże, s. 65–80.

⁶ Por. cyt. w przypisie 4 opracowania T. Zielińskiego zatytułowane *Pojęcie i przedmiot zbiorowego prawa pracy*.

kryteriów jej wyodrębnienia w ramach systemu prawnego, systematyki wewnętrznej teże oraz kryteriów jej przeprowadzenia, określenie działów tak wyodrębnionych, podobnie i wielu innych kwestii”⁷.

Zaznaczyć można wszakże, że dyskusja owa nie została szerzej podjęta, a zgłaszane w pracach ją inicjujących postulaty dalszych szczegółowych badań w tym zakresie: „poszukiwania” przez doktrynę definicji zbiorowego prawa pracy⁸ oraz jej transpozycji do obowiązującego porządku prawnego nie zostały zrealizowane. Dlatego też, omawiając problemy związane z pojmowaniem i definiowaniem zbiorowego prawa pracy w polskiej literaturze, nawiązywać będę w szczególności do wspomnianych opracowań, których intencją było zapoczątkowanie owych badań i dyskusji, mających mieć określony wpływ na proces legislacyjny. Ograniczone ramy niniejszego rozdziału oraz założony charakter całości *Zarysu* sprawiają, że dalsze rozważania poświęcone zostaną syntetycznemu omówieniu pojęcia „zbiorowego prawa pracy”, sposobom definiowania w naszej doktrynie „zbiorowego prawa pracy” (w tym także

⁷ Cyt. B.M. Ćwiertniak, *Z zagadnień definiowania...*, s. 219; por. też powołane tam prace: Z. Ziemiński, *Szkice z metodologii szczegółowych nauk prawnych*, Warszawa–Poznań 1983; tenże, *Problemy podstawowe prawoznawstwa*, Warszawa 1980; tenże, *Problemy logiczne definiowania prawa*, RPEiS 1961, z. 2 i powołana tam literatura. Zagadnienia definiowania pojęć prawnych przedstawiają szerzej w naszej literaturze teoretycznoprawnej m.in.: K. Gregorowicz, *Definicje w prawie i w nauce prawa*, Łódź 1962; W. Patryas, *Definiowanie pojęć prawnych*, Poznań 1997; A. Malec, *Zarys teorii definicji prawniczej*, Warszawa 2000 i powołana tam obszerna literatura.

O problemach definiowania „prawa pracy” piszę szerzej w opracowaniach: B.M. Ćwiertniak, *Sposoby definiowania „prawa pracy” w polskiej literaturze prawniczej. (Próba systematyzacji)*, St.Pr.PiPSP. 1999–2000; por. też B.M. Ćwiertniak, O „ogólnoteoretycznej” definicji prawa pracy, GSP, t. 6; *Wybrane zagadnienia prawa pracy ubezpieczeń społecznych*, pod red. U. Jackowiak, Gdańsk 2000; ostatnio zaś B.M. Ćwiertniak, *Pojęcie i systematyka prawa pracy...*, zwłaszcza pkt 1.2–1.5, s. 13–46 i powołana tam obszerna literatura.

⁸ Czego można było oczekiwać przynajmniej po kilku opracowaniach zbiorowych mających z założenia charakteryzować zbiorowe prawo pracy oraz analizować podstawowe jego problemy, takich jak: *Indywidualne a zbiorowe prawo pracy*, pod red. L. Florcka, Warszawa 2007; *Ochrona praw człowieka w świetle przepisów prawa pracy i zabezpieczenia społecznego. Referaty i wystąpienia zgłoszone na XVII Zjazd Katedr/Zakładów Prawa Pracy i Zabezpieczenia Społecznego, Kraków 7–9 maja 2009 r.*, pod red. A.M. Świątkowskiego, Warszawa 2009, sekcja III „Równość czy równowaga w zbiorowych stosunkach pracy”, s. 203–273; *Zbiorowe prawo pracy w XXI wieku*, pod red. A. Wypych-Żywickiej, M. Tomaszewskiej, J. Steliny, Gdańsk 2010.

Tom V *Systemu Prawa Pracy* prezentuje zagadnienia zbiorowego prawa pracy. Celem opracowania jest uporządkowanie i delimitacja tej złożonej materii zarówno w sferze pojęciowej, jak i instytucjonalnej.

Przedmiotem analiz zawartych w publikacji są wszystkie podstawowe aspekty funkcjonowania mechanizmów kolektywnych w stosunkach pracy, w szczególności:

- wolności związkowe i dialog społeczny,
- status prawny partnerów społecznych,
- status prawny podmiotów partycypacyjnych,
- status przedstawicieli pracowników,
- kompetencje związków zawodowych, organizacji pracodawców i organów partycypacyjnych,
- spory zbiorowe i zwolnienia grupowe,
- odpowiedzialność podmiotów działających w zbiorowych stosunkach pracy,
- wymiar sprawiedliwości w stosunkach pracy.

Poglądy przedstawione tu przez wybitnych przedstawicieli nauki prawa pracy z różnych ośrodków naukowych będą użyteczne w stosowaniu obowiązujących norm oraz prowadzeniu racjonalnego dyskursu prawniczego w środowisku pracy.

Książka adresowana jest nie tylko do przedstawicieli nauki prawa pracy, lecz także do praktyków, zwłaszcza sędziów, adwokatów, radców prawnych i pracowników działów HR. Powinna mieć również zastosowanie w kwalifikowanej dydaktyce prawniczej, przede wszystkim na studiach drugiego i trzeciego stopnia.

Cena 280 zł
(w tym 5% VAT)

ISBN 978-83-264-4411-1

9 788326 444111

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01

zamowienia.ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9788326444111 W01P01